

Лекція #15:

Доба Тараса Шевченка

Доба перед виступом Тараса Шевченка

- Європейський стиль романтизму, який був популярний з початку до половини 19-го ст. також знайшов популярність в Україні.
- Література доби Котляревського переважно не доторкала соціальні чи політичні проблеми, а натомість (instead) мала народницьке забарвлення, яке ідеалізувало життя селянів.
- **в якому стані (соціал посітiон) була переважаюча скількісь селян в Європі та Російській Імперії?**
- Навіть політичні ідеї «Освіченого Абсолютизму» (enlightened absolutism) який існував в більшості держав Європи, не зрікався феодалізму. (кріпаччини) і меркантилізму (колоніальної експансії та торгівлі).
- Це не давало інтелектуальній потребі на політично чи соціально критичну літературу.
- Пам'ятаймо, що більшість населення Європи в цей час є неграмотні (illiterate).

Тарас Шевченко – поетичний Геній України

- Шевченко це центральна постать української літератури 19-го століття.
- Творчість Шевченка, міняє напрям не луше української літератури (в модерний період), але цілого поняття української ідентичності.
- Він теж стає кобзарем народу (як це були кобзарі за козацьких часів), який говорить про славне минуле, про соціальне приниження народу, про панування чужинців на Україні, про ліквідацію абсолютизму, про майбутнє народу.
- Він віддав ціле своє доросле життя розповширенню (disseminating) цих ідей у своїй поезії, малюнках та графіці і його думки допомагають українцям розвинути новий політичний, соціальний і патріотичних світогляд (world view) – тобто він пробуджує нарід.
- Не менш важливим, він свідомо і хоробро виступав проти суворого режиму Російської Імперії, якакож він пророкує майбутнє народу, і це робить його важливим не лиш у 1840-вих чи 1860-тих роках, але і в 1917-ому, і 1940-му і 1991-му і 2014-му роках.
- Що цікавим, тому що писав і українською і російською мовою, його політичні та соціальні ідеї підхоплені не лиш українцями, яле також росіянами та іншими народами які прагнули справедливості (justice), свободи (freedom) та гідності (dignity).
- Шевченко також мав дуже близьку приязень (friendship) Іра Алдрідж (Ira Aldridge), з яким познайомивсь коли африкансько-американський актор ґастролював (toured) в Росії та Україні в 1858-60 рр. Вони часто порівнювали долю кріпаків/невільників в Російській Імперії та Сполучених Штатах Америки.

Лекція #15:

Доба Тараса Шевченка

Поворот Шевченка на батьківщину

- Весною 1845, Шевченко повернув з Санк Петербургу в Україну.
- На батьківщині, багато подорожував, займався етнографічними збірками (записував пісні), малював історичні та архітектурні пам'ятки, і писав вірші, особливо свої балади та основні (fundamental) політичні твори.
- Після заснування Кирило-Методіївського Братства в з кінцем 1845, Шевченко долучиввся до братчиків у квітні 1846, де закликав до боротьби за соціальне і національне визволення українського народу.
- Коли в 1847 році російський аґент розкрив братство, члени були арештовані та заслані на довгі роки. Шевченкові (за наказом царя Миколи I) надали найбільш сувору із усіх кару – 10 років військової служби в Казахстані, без дозволу писати і малювати.
- Після звільнення і амнесії в 1857 р., Шевченко повернув у Санкт Петербург, де включився в працю українських інтелектуалів; написав буквар, брав участь у виданню альманахів та журналів.
- В чевні 1859 р. Шевченко вертається в Україну де планує закупити землю коло Канева, Проте вже в серпні Шевченко знову арештований, і вивезений назад у Петербург, де прожив останні рік життя.
- Помер 10 березня 1861 р.

Найближчі співробітники Шевченка

- Іван Сошенко — український маляр і педагог. Один із найближчих друзів Тараса Шевченка, взяв активну участь у його визволенні з кріпацтва.
- Пантелеймон Куліш, займався видавництвом книжок, зокрема «Граматика», «Записки о Южной Руси» і Шевченка «Кобзар». Також писав прозу (prose), включно із першим повним романом (novel) українською мовою – «ЧорнаРада».
- Микола Костомаров - видатний український та російський історик, етнограф, прозаїк, поет-романтик, мислитель, громадський діяч, етнопсихолог, який працював на користь України довгі роки.

Похорон Шевченка

- На похорон Шевченка в Україні (травень 1861) прийшло тисячі осіб. Прах (remains) Шевченка везли возом із Москви до Києва, а тоді парплавом з Києва до Канева, де знов козацьким возом везли на Чернечу Гору. Замість волів, тягнули віз люди. Усюди стояв натовп людей.
- Від тих часів, на могилу Шевченка приїздять постійно українці та інші народи, щоб поклонитися «кобзареві» та «пророку» українського народу.

Лекція #15: *Доба Тараса Шевченка*

18 травня прах Шевченка було доправлено до Києва. На київському ланцюговому мосту труну до самої [церкви Різдва Христового](#) на [Подолі](#) ([Поштова площа](#)) несли студенти [Київського університету](#). [Домовина](#) перебувала в церкві до [20 травня](#), а вранці на руках її понесли до [пароплава](#) «*Кременчук*», який й узяв курс на Канів. Весняні води близько підступили до міста, тому пароплав причалив на невеличкому острівці за 200–300 м від твердого берега, але жоден з рибальських [човнів](#) не міг витримати ваги домовини. Не можна було і перенести її на руках бродом. Тоді запрягли дві пари волів у воза і по мілкому перевезли труну на суху землю. Багатолюдним ходом рушили до Успенського собору мешканці Канева, передмість та навколишніх сіл. Там домовину поета залишили для прощання на два дні, а [22 травня протоієрей](#) канівського собору Гнат Мацкевич відслужив заупокійну [літургію](#) і виголосив надгробне слово, яке завершувалось словами:

«Благовій же до граду нашого, Україно: в нас покоїться прах Тараса Шевченка! Тут, на одній з найвищих гір Дніпрових, як на горі Голгофі, подібно Хресту Господньому, водрузиться хрест, що його бачитимуть і по цю, і по ту сторону Дніпра»^[21].

На [панахиду](#) зібралися тисячі людей з навколишніх міст і сіл. Тут же, на прицерковному [цвинтарі](#), хотіли й поховати поета. Але його друзі настояли на Чернечій горі, біля якої Шевченко хотів поставити хату. Яму викопали, за словами [Григорія Честахівського](#), студенти Київського університету, брати й родичі покійного та деякі селяни, що знали поета за життя^[3]. [Солдати-муляри](#) з канівського [гарнізону](#) змурували [склеп](#).

Замість коней у воза, на якому стояла труна, запряглися люди і ярами, горами, лісами повезли Шевченка до місця поховання. На гору труну знову понесли на руках. [22 травня](#) прах Шевченка поховали — в місці, яке відповідало його «*Заповіту*» («...поховайте мене на могилі, серед степу широкого, на Україні милій, щоб лани широкополі, і Дніпро, і кручі було видно, було чути, як реве ревучий»).

[Григорій Честахівський](#) згадував:

«Винесли гроб, поклали на козацький віз, накрили червоною китайкою. Замість волів впрягся люд хрещений, і повезли, як слід, діти свого батька, що повернувся з далекого краю до свого дому»^{[4][5]}.